

הלכות הדרף היומי

מסכת נוזר

תוכן

- א. ושיערו חכמים בכעדשה שכן החומט תחלת ברייתו בכעדשה.....1
- ב. בעינן שיעורא דבדלא הוא כעדשה לא מטמא דלא נפלה בה נשמה אבל נפלה בה נשמה לא תיבעי לך.....2
- ג. או שדרה או גולגולת.....2
- ד. שדרה שגירד רוב עילעין שבה טהורה ובקבר אפילו משוברת או מפורקת טמאה מפני הקבר.....3
- ה. ששה דברים ... וחכמים מטהרין על אבר מן המת ... ועל אבר מן החי ... ועל חצי קב עצמות ... ועל רביעית דם הבא משנים.....4
- ו. עצם כשעורה שנחלק לשנים מטמא.....5
- ז. דנוזר מגלח על אהילו לאפוקי עצם כשעורה דלא.....5
- ח. רובע עצמות מן העצמים או משנים או משלשה.....5

דף נב.

א. ושיערו חכמים בכעדשה שכן החומט תחלת ברייתו בכעדשה

שמונה שרצים האמורין בתורה והן: החולד, והעכבר, והצב, והאנקה, והלטאה, והכח, והתנשמת, והחומט, טומאת כולן שוה והן הנקראין שרין לעניין טומאה.

השרין אב¹ מאבות הטומאות מטמא אדם וכלים במגע וכלי חרס באויר שנאמר בפרשת שמיני (ויקרא יא פסוק לא) אֵלֶּה הַטְּמָאִים לְכֶם כָּל הַשָּׂרִין כֹּל הַנִּגַּע בָּהֶם כְּמֹתֵם יִטְמָא עַד הָעֶרֶב, ואינו מטמא במשא, והנוגע בו אינו מטמא בגדים בשעת מגעו,

ושיעור טומאתו בכעדשה וכל השרצים מצטרפין לכעדשה. וכל השיעורים הם הלכה למשה מסיני. וכבר התבאר במסכת חגיגה דף יא. ששיערו

¹ רמב"ם הלכות שאר אבות הטומאה פרק ד הלכה א ב

הלכות הדף היומי

מסכת נויר

חכמים² בכעדרשה מפני שתחלת ברייתו של חומט בכעדרשה, זהו סמך וטעם על ההלכה.

ב. בעינן שיעורא דנדלא הויא כעדרשה לא מטמא דלא נפלה בה נשמה אבל נפלה בה נשמה לא תיבעי לך

האוכל³ בריה טמאה בפני עצמה כולה הרי זה לוקה מן התורה, ואפילו היתה פחותה מן החרדל, בין שאכלה מתה בין שאכלה חיה, ואפילו סרחה הבריה ונשתנית צורתה הואיל ואכלה כולה לוקה. לפיכך האוכל זבוב שלם או יתוש שלם בין חי ובין מת לוקה משום שרץ העוף.

נמלה שחסרה⁴ אפילו אחת מרגליה אינו לוקה עליה אלא בכזית, וי"א⁵ ששמנה שרצים הכתובין בתורה מצטרפין לחייב האוכלן בכעדרשה, כשיעור טומאתן כך שיעור אכילתן, בכעדרשה.

ג. או שדרה או גולגולת

² וכבר כתבנו ביו"ד סי' ר"א סעי' ו' בשם הריב"ש שבכל מקום שאמרו ושיערו חכמים זהו הכל הלכה למשה מסיני ע"ש. ערוך השולחן העתיד הלכות שאר אבות הטומאות סימן קלא סעיף ח

³ רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק ב הלכה כא – כב

⁴ והנה מדברי הנ"מ מבואר דהטעם משום דחסר משיעורא ויהיה נ"מ אם נוצרה כך חסר רגל אחת אם יש עליה שם בריה עיין בהך דבכורות דף מ"ה ע"א גבי חסר כו', ומבואר שם בנ"מ דלא אולין בתר דידיה אף דנברא כך, צפנת פענח שם

⁵ דעת רש"י והר"ב מובא בערוך השולחן העתיד שם סעיף ט

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נוזר

מהטומאות⁶ באוהל מן המת שהנזיר מגלח עליהן, השדרה הבאה ממת אחד⁷, כיצד⁸ שדרה שהיא שלימה, הרי היא כמת שלם, ומטמא באוהל⁹, ואם חסרה אפי' חוליא אחת מי"ח חליות הרי היא כשאר העצמות ומטמאה בשעורה במגע ובמשא.

ועל הגולגלת של מת אחד¹⁰, כיצד גלגולת שהיא שלימה הרי היא כמת, ומטמא באוהל, ואם חסרה כסלע הרי היא כשאר העצמות, ומטמאה בשעורה במגע ובמשא. היו בה נקבים קטנים כולם מצטרפין לכסלע.

ד. שדרה שגירד רוב עילעין שבה טהורה ובקבר אפילו משוברת או מפורקת טמאה מפני הקבר

⁶ רמב"ם הלכות נזירות פרק ז הלכה ב

⁷ ודע שבגמ' (דף נ"ב) איבעיא לן שדרה וגולגולת תנן או דילמא או שדרה או גולגולת ולא איפשיטא ויש לתמוה למה רבינו מני להו בתרתוי. כסף משנה שם ובפ"ב דטומאת מת כתב בשם מהר"י קורקוס ז"ל דכיון דאשכתן שמאי דאמר בהדיא או שדרה או גולגולת אלא דדחי דילמא שאני שמאי דמחמיר לא שבקינן מאי דאשכתן בהדיא כיון דלא אשכתן ביה פלוגתא לחידושי פלוגתא וגם כי כל חלוקות המשנה או או קתני ומסתמא הני הוו דכוותיהו ע"כ. והקשה התוס' יום טוב ז"ל ששם הל' י' פסק רבינו דעצם אחד אפילו יש בו רובע אינו מטמא באהל וכתב מרן גופיה שם מדאמרו שאני שמאי דמחמיר טפי משמע דלית הלכתא כוותיה ע"כ. ומאי אולמא דהאי דחיה מהאי דחיה ע"כ והיא קושיא עצומית. אך יש ליישב דשאני ההיא דעיקר דין עצם אחד הוא מהמשנה דפ"ו דעדויות כמ"ש מרן ז"ל לעיל שמאי אומר אפילו מעצם אחד ובא להכריח מרן דינו של רבינו שפסק דלא כב"ש משום דיחידאה הוא ועוד מדאשכתן בהא דעצם הבא מן השדרה וכו' שאמרו בגמרא שאני שמאי דמחמיר טפי משמע דבאלו הדינים של עצם אחד לית הלכתא כוותיה משא"כ באידך שדרה וגולגולת שאין לנו שום גילוי אין לנו לחדש מחלוקת מדעתינו. מעשה רקח שם. ועוד דכן נראה להדיא מירושלמי נוזר שם, ובתוספתא דאהלות פ"ד תניא מפורש או שדרה או גולגולת ע"ש במעשה דתודוס הרופא שאמר אין כאן שדרה מאדם אחד או גולגולת ע"ש. ערוך השולחן העתיד הלכות נזירות סימן כא סעיף ט

⁸ רמב"ם הלכות טומאת מת פרק ב הלכה ח

⁹ ודע דבשדרה וגולגולת יש לי שאלה, דלמה לן השדרה והגולגולת הא נזיר מגלח בשביל עצם כשעורה, ויותר מזה קשה דבאיבריין אמרנו דווקא שיש עליהן בשר כראוי אבל כשאין עליהן בשר כראוי אין הנזיר מגלח והרי מגלח בשביל עצם כשעורה. והנה ברובע עצמות פריך הש"ס [נ"ג ב] תיפוק ליה משום עצם כשעורה ומתרין דאקמח אקמוחי כלומר שנעשו כקמח ואין בהם עצם כשעורה, אבל באלו א"א לומר כן דא"כ אין זה שדרה וגולגולת ולא אבר כמובן, וצ"ל דמירי לענין טומאת אהל דליכא בעצם כשעורה. ערוך השולחן שם סעיף י

¹⁰ רמב"ם שם ושם

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נוזר

שדרה¹¹ שנגררו ממנה רוב חליות שלה¹² אף על פי ששלדה קיימת אינה מטמאה באהל, אבל מטמאה במגע ובמשא¹³, ובזמן שהיא בתוך הקבר אפילו משוברת אפילו מכותת מטמאה באהל אפילו בקבר שהוא והארון פתוחים מן הצד בפותח טפת, מפני שהקבר מצרפה¹⁴.

ה. ששה דברים ... וחכמים מטהרין על אבר מן המת ... ועל

אבר מן החי ... ועל חצי קב עצמות ... ועל רביעית דם

הבא משנים

ועוד מן טומאות אוהל מן המת¹⁵, שהנוזר מגלח עליהן. על חצי קב עצמות אף על פי שאין בהן לא רוב בניינו ולא רוב מניינו, וכל העצמות יהיו משל מת אחד ולא משני מתים, ועל השדרה הבאה ממת אחד, ועל הגולגלת של מת אחד, ועל אבר מן המת הבא ממת אחד, ועל אבר מן החי מאדם אחד, שיש עליהן בשר שראוי לעלות בו ארוכה בחי, ועל חצי לוג דם הבא ממת אחד.

וכל זה בבאו ממת אחד, אך רביעית דם¹⁶ הבאה משני מתים, טהורה¹⁷ עד שתהיה כל הרביעית ממת אחד.

וכן שדרה שנגמרה משני מתים כגון שהיו מקצת החליות מאחד ותשלומן ממת אחר, וכן הגולגולת של שני מתים, ורובע עצמות מב' מתים, ואבר מן

¹¹ רמב"ם הלכות טומאת מת פרק ד הלכה ז

¹² כן הוא התוספתא אהלות פ"ב והמפרש פ"ב כאן שעקר רוב צלעות שבה ע"ש. ותמיהני דהא אפילו חוליא אחת הוה חסרון, וצ"ל דהכוונה שעקרן מהחוליות והחוליות כולן נשארו על מקומן. והתוס' פירשו שיבר רוב הצלעות ע"ש, וצ"ל ג"כ ששיברן עד החוליות והחוליות קיימות ערוך השולחן העתיד הלכות טומאת מת סימן י סעיף יג

¹³ דהא אף עצם כשעורה מטמא במגע ומשא. ערוך השולחן העתיד שם סעיף יב

¹⁴ ויש להבין הא הקבר בעצמו מטמא באהל אפילו אין כאן שדרה כלל רק איזו דבר ממת. אמנם דוהו בקבר שהוא והארון פתוחים מן הצד בפותח טפת, שבזה אמר ר"א בר' צדוק בברכות יט: מדלגין היינו על גבי ארונות וכו' כמ"ש התוס' בנוזר מג; שאז מצד הקבר אינו מטמא באהל ורק שהקבר מצרפה להשדרה אף על פי שהיא אינה בשלימות וזהו הלכתא גמירי לה [תוס' שם ג"ב א]. ערוך השולחן העתיד שם סעיף יד

¹⁵ רמב"ם נוזר שם.

¹⁶ רמב"ם הלכות טומאת מת פרק ד הלכה א ב

¹⁷ אף דבמתני' פ"ב דאהלות הושוו כל אלו אהדדי דר' עקיבא מטמא וחכמים מטהרים ורבינו חילק ביניהם דברביעית דם טהור לגמרי ובאינד טמא במגע ובמשא הדבר מבואר דפלוגתייהו אינה אלא משום אהל אבל במגע ומשא תיפול' משום עצם כשעורה וכמ"ש הרע"ב ז"ל ומשו"ה בדם דלא שייך עצם טהור לגמרי. מעשה רקח שם.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נזיר

המת מב' מתים, כל אלו אינן מטמאין באהל אלא במגע ובמשא, כשאר כל עצמות. וכן אבר מן החי מב' אנשים טהור, אפילו מאיש אחד אם נחלק לשנים טהור.

דף נב:

ו. עצם כשעורה שנחלק לשנים מטמא

עצם כשעורה¹⁸ שנחלק לשנים מטמא במשא, וכן במגע אם נגע בכולו¹⁹, ואינו מטמא באהל.

ז. דנזיר מגלח על אהילו לאפוקי עצם כשעורה דלא

נזיר שנגע²⁰ בעצם המת אפילו עצם כשעורה, או נשא, הרי זה מגלח עליו ומביא קרבנות טומאה וסותר את הקודמים, ואין עצם כשעורה מטמא באהל.

ח. רובע עצמות מן העצמים או משנים או משלשה

שאר²¹ עצמות המת שאין בהן רוב מניין ולא רוב בניין ולא שדרה שלימה ולא גלגולת שלימה אם היה בהן רובע הקב, הרי אלו מטמאים כמת במגע

¹⁸ רמב"ם שם הלכה ד

¹⁹ בפ"ב דאהלות עצם כשעורה שנחלק לשנים ר"ע מטמא ור"י בן נורי מטהר ופסק כר"ע ומשמע לרבינו דע"כ לא מטמא אלא במשא אבל במגע מודה ר"ע והוא נלמד ממי"ש לקמן גבי כזית מן המת שחתכו לחלקים כסף משנה שם. והדברים צ"ע דהא גבי כזית מן המת שחתכו לחלקים כתב הרמב"ם לקמן בה"ה דאינו מטמא במגע "קצתו", אבל במגע כולו בודאי מטמא, כדכתב הרמב"ם לקמן בהי"ד דהנוגע בשני הצאי זיתים טמא דאנן קיי"ל יש נוגע וחוזר ונוגע עיין שם וצ"ע. אבן ישראל שם.

²⁰ רמב"ם הלכות נזירות פרק ז הלכה ו

²¹ רמב"ם הלכות טומאת מת פרק ב הלכה ט י

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת נזיר

ובמשא ובאהל²², וי"א²³ שצריך שיבואו מרוב בנין או מנין, כגון שהעצמות שבורים וימצא בחצי קב מעט מכל עצם ועצם מרוב הבנין או מרוב המנין.

היו פחות מרובע אפילו עצם כשעורה מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל.

היה עצם אחד אפילו יש בו רובע הרי זה מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל, טומאת עצם אחד הלכה מפי השמועה לפי שנאמר כל הנוגע בעצם למדו מפי השמועה אפילו עצם כשעורה מטמא במגע ובמשא, ולפי שטומאתו הלכה הרי הוא דין תורה ולא מדברי סופרים²⁴.

²² אתי דלא כב"ה ודלא כסתם מתניתין דאהלות והוא דבר תימה ונראה שרבינו מפרש דהא דקתני רובע עצמות מרוב הבנין או מרוב המנין לאו למימרא שצריך שאותו רובע יהיה מהעצמות שברוב הבנין או רוב המנין אלא ה"ק רובע עצמות שאין בהם לא רוב בנין ולא רוב מנין וכפי דקדוק דבריו פה הכי פירושא דמתניתין רובע עצמות שאין בהם מרוב הבנין ולא מרוב המנין כלומר אעפ"י שהוא משאר עצמות זולתם אבל קשה לפי זה מאי דאיתא בפ' כה"ג (דרף נ"ב ע"ב) על משנה זו א"ר יהושע יכולני לעשות דברי ב"ש וב"ה כאחד שב"ש אומרים משנים או מג' או מב' שוקים וירך א' או מב' יריכים ושוק א' וכו' וצ"ל שסובר רבינו מדאמר יכולני משמע שהיה יכול לפרש כן אבל לפי האמת אינו מפרש כן. כסף משנה שם ועיין לח"מ נזירות שם תירץ דרבינו פסק כסתם מתני' דף כ"ג.

²³ דעת תוס' עיין לקוטי הלכות כאן
²⁴ וכתב מרן ז"ל כלומר דאפילו לפי שיטתו שסובר דכל הנלמד ב"ג מדות נקרא ד"ס זה שהוא הלכה למשה מסיני נקרא ד"ת וכו' ע"כ. ולכאורה קשה ממ"ש מרן גופיה פ"א דהל' אישות וז"ל הלכך על כרחך לומר שדברי סופרים מקרי כל דבר שאינו מפורש בתורה אף על פי שאותו פירוש מקובל מסיני והוא דבר תורה וממיתין ועונשין עליו מקרי ד"ס וכו' ע"כ משמע דד"ס והל"מ הכל דבר אחד ומצאתי למהר"א יצחקי ז"ל בשו"ת זרע אברהם חלק יו"ד דף ס"ה שנרגש מזה ותירץ ע"פ התוס' יום טוב ז"ל פ"ז דאהלות וז"ל וכבר כתבתי במשנה ב' פ"ק דערובין שכן הרמב"ם רגיל לקרות ד"ס מה שהוא הל"מ וראה זה מצאתי שאמר בפירושו המשנה פי"ז דכלים וז"ל ספיקו טמא שכל דבר שעיקרו מד"ת ושיעורו מד"ס ספיקו טמא ולא יטעך אמרי שיעורו מד"ס עם השורש אשר בידניו שכל השיעורין הל"מ לפי שכל מה שלא התבאר בלשון התורה מד"ס ואף על פי שהדברים הם הל"מ לפי שמאמר מד"ס יכול שיהא הדבר קבלת סופרין כמו הפירושים וההלכות המקובלות משה מסיני ע"כ והעולה מכלל דבריו שאין חילוק בין כשאומר הל"מ או דבר תורה לכשאומר מד"ס אלא לענין הספק דבשל תורה להחמיר בשל סופרים להקל וזה היא כוונת רבינו ומרן ז"ל. מעשה רקח שם.